

**NP-складність і NP-повнота.
Приклади наближених
алгоритмів для NP-повних
задач.**

Питання

- NP-складність задач.
- NP-повнота задач.
- Приклади наближених алгоритмів для NP-повних задач.

Задача пошуку (search problem)

- **Задача пошуку (search problem)** задається алгоритмом C , який отримує на вході умову I та кандидата на розв'язок S і має час роботи, обмежений поліномом від $|I|$.
- S називається **рішенням (solution)**, якщо $C(S, I) = \text{true}$.

Стосовно класів задач P , NP :

- NP – клас всіх задач пошуку.
- P – клас задач пошуку, рішення для яких може бути швидко знайдено (за поліноміальний час).

Теза Черча - Тьюринга

- Будь-яка обчислювана функція обчислюється машиною Тьюринга.

Поліноміальні алгоритми існують для багатьох задач.

- Багато важливих задач для *транспортних потоків* («Математика транспортних потоків») допускають поліноміальні алгоритми.
- *Алгоритми, пов'язані з Інтернетом* («Математика інтернету») є алгоритмами лише в широкому сенсі, так як самі задачі за своєю суттю динамічні і розподілені.
- *Всі алгоритми, що використовуються в криптографії* – поліноміальні.
- *Алгоритми, що використовуються для стиснення даних*, також є поліноміальними. Боротьба йде за поліпшення швидкості кодування і декодування всередині класу P - як і у випадку «великих даних», різниця між лінійними і, скажімо, квадратичними алгоритмами виявляється досить відчутною.

Задача «від прогулянок по Кенігсбергу до реконструкції геному».

- *Перша половина XVIII століття.* Великий математик Леонард Ейлер розв'язує «задачу про Кенігсбергські мости» - доводить, що в Кенігсберзі, розташованому на берегах річки і двох її островах, не можна було пройти по кожному з семи мостів, що існували в той час, рівно один раз і повернутися після цього у вихідну точку. Подібний шлях на відповідному графі називається ейлеровим циклом. У задачі про існування ейлерова циклу критерій можливості розв'язання дуже простий - з кожної вершини графа має виходити парне число ребер. Та й задача знаходження ейлерова циклу (ЗЕЦ) вирішується відносно швидко навіть для дуже великого графа.
- *Друга половина XIX століття.* Математик Вільям Гамільтон розглядає зовні схожу на ЗЕЦ задачу: знайти на графі замкнутий шлях (гамільтонів цикл), що проходить через кожну вершину по одному разу (ЗГЦ).
- *Друга половина XX століття.* Було встановлено, що ЗГЦ (на відміну від ЗЕЦ) є представником класу задач, для яких ефективні алгоритми рішення невідомі.
- *Кінець XX століття - XXI століття.* В середині 1990-х років був секвенірован геном бактерії, в 2001 році - людини. Робота була тривалою і дорогою, оскільки алгоритми суперкомп'ютерів ґрунтувалися на ЗГЦ. В останнє десятиліття математиками були розроблені швидкодіючі методи збирання, пов'язані з ЗЕЦ, і тепер біологи готуються до вирішення фундаментальної задачі: для кожного виду ссавців провести збірку генома.

- Твердження: $P \subseteq PC$. Доказ: оскільки детерміновані машини Тьюринга є частковим випадком не детермінованих.
- Отже, до детермінованих класів складності відноситься клас P – це множина мов, що розпізнаються за поліноміальний час. Формально він визначається так:

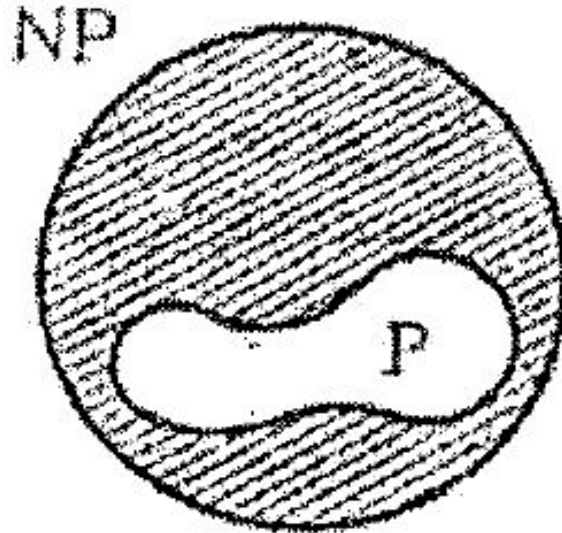
$$P = \bigcup_{c=1}^{\infty} \text{DTIME}(n^c).$$

• Існують більш високі класи. Крім класу P вивчають інші класи, які визначаються порядком зростання часу роботи на машині Тьюринга:

- $QP = DTIME(2^{\text{polylog}(n)}) = \bigcup_{c=1}^{\infty} DTIME(2^{\log^c n})$ (квазіполиноміальне время);
- $SUBEXP = DTIME(2^{n^{o(1)}}) = \bigcap_{\epsilon > 0} DTIME(2^{n^\epsilon})$ (субекспоненціальне время);
- $E = DTIME(2^{O(n)}) = \bigcup_{c=1}^{\infty} DTIME(2^{cn})$ (лінійно-експоненціальне время);
- $EXP = DTIME(2^{\text{poly}(n)}) = \bigcup_{c=1}^{\infty} DTIME(2^{n^c})$ (експоненціальне время, іноді його також називають $EXPTIME$);
- $EE = DTIME(2^{2^{O(n)}}) = \bigcup_{c=1}^{\infty} DTIME(2^{2^{cn}})$ (дважчі лінійно-експоненціальне время);
- $EEXP = DTIME(2^{2^{\text{poly}(n)}}) = \bigcup_{c=1}^{\infty} DTIME(2^{2^{n^c}})$ (дважчі експоненціальне время);
- і т.д.

- До класу NP відносяться недетерміновані машини Тьюрінга. Формально недетерміновані обчислення проводяться на недетермінованій машині Тьюрінга.
- Клас NP є класом всіх задач розпізнавання, які можуть бути вирішені недетермінованими алгоритмами за поліноміальний час.

NP-повнота

Якщо P не збігається з NP , то відмінність між P і $NP \setminus P$ дуже істотна. Всі задачі з P можуть бути вирішені поліноміальними алгоритмами, а всі задачі з $NP \setminus P$ складнорозв'язувані. Тому, якщо $P \neq NP$, то для кожної конкретної задачі $\Pi \in NP$ важливо знати, яка з двох можливостей реалізується.

Поняття поліноміальної зведеноності

Основна ідея умовного підходу заснована на понятті поліноміальної зведеноності.

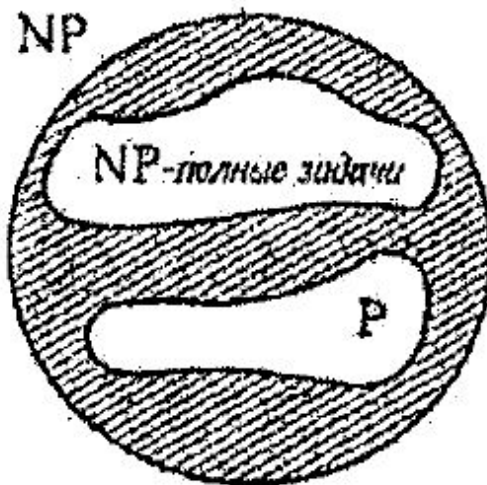
Будемо говорити, що має місце **поліноміальна зведеність** мови $L_1 \subseteq \Sigma_1^*$ до мови $L_2 \subseteq \Sigma_2^*$, якщо існує функція $f: \Sigma_1^* \rightarrow \Sigma_2^*$, що задовольняє, двом умовам:

1. Існує ДМТ-програма, що обчислює f р тимчасової складності, обмеженою поліномом.
2. Для будь-якого $x \in \Sigma_1^*$, $x \in L_1$ в тому і тільки в тому випадку, якщо $f(x) \in L_2$.

Якщо L_1 поліноміально зводиться до L_2 , то будемо писати $L_1 \infty L_2$

- **Лемма 1.** Якщо $L_1 \infty L_2$, то з $L_2 \in P$ слідує, що $L_1 \in P$.
(Еквівалентне твердження: з $L_1 \in P$ слід, що $L_2 \in P$).
- Якщо Π_1 і Π_2 - задачі розпізнавання, а e_1 і e_2 - їх схеми кодування, то будемо писати $\Pi_1 \infty \Pi_2$ (щодо заданих схем кодування), якщо існує поліноміальна зведеність мови $L[\Pi_1, e_1]$ к $L[\Pi_2, e_2]$.
- Таким чином, на рівні задач поліноміальної зведеноності задачі розпізнавання Π_1 до задачі розпізнавання Π_2 означає наявність функції $f: D_{n1} \rightarrow D_{n2}$, що задовольняє двом умовам:
 - (1) f обчислюється поліноміальним алгоритмом;
 - (2) для всіх $I \in D_{n1}$, $I \in Y_{n1}$, тоді і тільки тоді, коли $f(I) \in Y_{n2}$.

- **Лемма 2.** Якщо $L_1 \infty L_2$ та $L_2 \infty L_3$, $L_1 \infty L_3$.
- Лемма 2 стверджує, що це відношення є відношенням еквівалентності, а також, що відношення ∞ визначає часткове впорядкування класів еквівалентності мов, що виникають (задач розпізнавання).

- Мова L називається **NP-повною**, якщо $L \in NP$ і будь-яка інша мова $L' \in NP$ зводиться до мови L .
- **Задача розпізнавання P називається NP-повною**, якщо $P \in NP$ і будь-яка інша задача розпізнавання $P' \in NP$ зводиться до P .
- Якщо хоча б одна NP-повна задача може бути вирішена за поліноміальний час, то і всі задачі з NP також можуть бути вирішені за поліноміальний час.
- Якщо хоча б одна задача з NP складнорозв'язувана, то і все NP-повні задачі складнорозв'язувані.

- Будь-яка NP-повна задача Π має властивість: якщо $P \neq NP$, то $\Pi \in NP \setminus P$. Точніше, $\Pi \in P$ тоді і тільки тоді, коли $P = NP$.
- Зауважимо, що NP не просто поділяється на дві області: клас P і клас NP-повних задач. Якщо P відрізняється від NP, то повинні існувати задачі з NP, нерозв'язні за поліноміальний час і не є NP-повними.

Приклади наближених алгоритмів для NP-повних задач

- Алгоритм, який повертає рішення, близькі до оптимальних, називається **наближеним алгоритмом**.

Методи розв'язання NP-повних задач

- **Наближені та евристичні методи** – застосування евристик для вибору елементів рішення.
- **Псевдополіноміальні алгоритми** – підклас динамічного програмування.
- **Метод локальних покращень** – пошук більш оптимального рішення в околиці деякого поточного рішення.
- **Метод гілок і меж** – відкидання свідомо неоптимальних рішень цілими класами відповідно до деякої оцінки.
- **Метод випадкового пошуку** – представлення вибору послідовністю випадкових виборів.

Метод локальних покращень

- Розпочати з довільного рішення.
- Для покращення поточного рішення застосувати до нього будь-яке перетворення із заданої сукупності перетворень. Це покращене рішення стає поточним рішенням.
- Повторити зазначену процедуру до тих пір, поки жодне з перетворень із заданої сукупності не дозволить поліпшити поточне рішення.
- Якщо задана сукупність перетворень включає всі перетворення, то ми отримаємо точне (**глобально-оптимальне**) рішення.
- На практиці сукупність перетворень обмежують. За допомогою них з ряду довільних рішень отримують **локально-оптимальні** рішення і вибирають з них краще

Метод гілок та меж

- Вирішуючи дискретну екстремальну задачу, розіб'ємо множину всіх можливих варіантів на класи і побудуємо оцінки для них.
- В результаті стає можливим відкидати рішення цілими класами, якщо їх оцінка гірше деякого рекордного значення.

Дискретна екстремальна (на мінімум) задача в загальному вигляді:

- Нехай задано дискретну множину A і визначено на ньому певна функція f . Позначимо мінімум функції f на X як $F(X)$.
- Потрібно знайти $x_0 \in A: f(x_0) = F(A)$.

Алгоритм методу:

- Розіб'ємо множину A на підмножини A_i і на кожному з них знайдемо нижню оцінку Φ .
- Для елементів множини A будемо обчислювати значення функції f і запам'ятовувати найменше в якості рекордного значення f^* .
- Все підмножини, у яких оцінка вище f^* , об'єднаємо в підмножину A_0 , щоб в подальшому не розглядати.
- Оберемо будь-яке з множин A_i , $i > 0$. Розіб'ємо цю множину на більш дрібні підмножини. При цьому ми будемо продовжувати покращувати рекордне значення f^* .
- Цей процес триває до тих пір, поки не будуть переглянуті всі множини A_i , $i > 0$.

Метод випадкового пошуку

- Зазвичай вибір рішення можна уявити послідовністю виборів.
- Якщо робити ці вибори за допомогою будь-якого *випадкового механізму*, то рішення знаходиться дуже швидко, так що можна знаходити рішення багаторазово і запам'ятовувати "рекорд", тобто найкраще з тих рішень, що зустрічалися.
- Цей наївний підхід суттєво покращується, коли вдається врахувати у випадковому механізмі перспективність тих чи інших виборів, тобто комбінувати випадковий пошук з евристичним методом і методом локального пошуку.
- Такі методи застосовуються, наприклад, при складанні розкладів літаків в аеропорті.